Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Alueet ja kasvupalvelut -osasto
ALUE-ryhmä/Kotouttaminen-tiimi

Asiantuntijalausunto
24.9.2018

TEM/22/00.01.02/2018

Eduskunnan hallintovaliokunta

VALTIONEUVOSTON U-KIRJELMÄ U 81/2018

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallista lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmään U81/2018 eduskunnalle.

U-kirjelmässä käsitellään Euroopan komission kesäkuussa 2018 hyväksymiä ehdotuksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston perustamisesta, sisäisen turvallisuuden rahaston perustamisesta, rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineen perustamisesta yhdennetyn rajaturvallisuuden rahaston osaksi sekä tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineen perustamisesta yhdennetyn rajaturvallisuuden rahaston osaksi. Kirjelmässä käsitellään myös komission toukokuussa 2018 hyväksymää ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä Euroopan aluekehitysrahastolle, Euroopan sosiaalirahasto plussalle, koheesiorahastolle ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastolle sekä rahoitussäännöistä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastolle, sisäisen turvallisuuden rahastolle ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineelle niiltä osin kuin se koskee edellä mainittuja rahastoja tai rahoitusvälineitä. Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa asiassa ja lausuu erityisesti kotouttamisen näkökulmasta seuraavaa:

Komission tavoitteet edistää unionin yhteisen maahanmuuttopolitiikan tehokasta toimeenpanoa, edelleen yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää ja helpottaa rahoituksen saatavuutta muuttuvissa tilanteissa uuden turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston tavoitteiden kautta ovat kannatettavia. Erityisesti rahoitusjärjestelmää koskevien sääntöjen yhdenmukaistaminen eri instrumenttien osalta ja kustannusmallien edelleen yksinkertaistaminen mahdollistavat ohjelmien paremman hyödyntämisen synergioiden saamiseksi.

Kotoutumisen näkökulmasta EU-rahastorahoituksella, erityisesti nykyisestä AMIF-rahastosta maksettavalla hankerahoituksella, on ollut merkittävä vaikutus kotouttamisen kehittämistoimintaan paitsi järjestö- ja kuntasektorilla, myös viranomaisprosessien ja -toiminnan kehittämisessä. Komission ehdotus asetukseksi turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston perustamisesta 1,5-kertaistaa tulevan rahaston budjetin nykyisestä, mikä heijastunee myös kotouttamistoiminnan rahoitukseen ja mahdollistaa kotoutumisen alkuvaiheen tukemisen osallisuuden lisäämiseksi yhteistyössä paikallis- ja aluetason viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa entistä paremmin myös tulevaisuudessa. Erityisen myönteistä on ehdotukseen sisältyvä AMF-rahastossa sovellettavaksi tuleva korkeampi 90 %:n EU-rahoitusosuus aiempaan 75 %:iin verrattuna. Tämän voi arvioida lisäävän kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia osallistua kotouttamiseen liittyvän toiminnan toteuttamiseen ja

kehittämiseen sekä mahdollistaa paremmin uudenlaisten kumppanuuksien rakentumista kotouttamistoimintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että tulevallakin rahoitusohjelmakaudella uudelleensijoittamisen taloudellista tukemista jatketaan. Komission turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston asetusehdotuksessa esitetään, että jäsenmaille voitaisiin maksaa kompensaatiota vain unionin uudelleensijoittamisasetuksen mukaisesti uudelleensijoitetuista tai humanitaarisen maahanpääsyn kautta otetuista henkilöistä. Koska uudelleensijoittamisasetuksen käsittely on kesken eikä kaikilta osin ole vielä varmuutta sen vaikutuksista ja suhteesta kansallisiin uudelleensijoitusohjelmiin, on tärkeää, että uudelleensijoitetuista maksettava kompensaatio koskisi myös kansallisen ohjelman kautta sijoitettuja henkilöitä. Uudelleensijoitettavien määrä on viime vuosien aikana lisääntynyt voimakkaasti ja uudelleensijoittamiseen osallistuvien maiden tai niiden vastaanottamien kiintiöpakolaisten määrä on samanaikaisesti vähentynyt. Uudelleensijoittaminen on kuitenkin hyvin toimiva, tunnustettu ja kestävään ratkaisuun perustuva laillisen maahantulon muoto, jota on tarpeen tukea ja jota harjoittavien maiden verkostoa on tarpeen entisestään laajentaa. Uudelleensijoittamisen rahasto-osuus on ollut kuluneella rahastokaudella merkittävä tuki, jota Suomessakin on hyödynnetty mm. pakolaisten kuntaansijoittamisen edistämiseen ja kiintiöpakolaisille kohdennettujen palveluiden kehittämiseen. Kunnille ja järjestöille suunnattavaa tukea tarvitaan jatkossakin.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tervetulleena, että rahastojen hallinnointia yhdenmukaistetaan ja rahastotavoitteiden yhteensovittamisen kautta pyritään entistä parempaan täydentävyyteen ja vaikuttavampiin tuloksiin. Tulevalla rahastokaudella on hyvä kiinnittää aiempaakin enemmän huomiota eri rahastoista rahoitettavien kotoutumista tukevien toimintojen tavoitteisiin päällekkäisyyksien välttämiseksi. Samalla tulee kuitenkin vahvistaa sitä, että eri rahastoista tuettavat toiminnot täydentäisivät toisiaan parhaalla mahdollisella tavalla lisäten näin kotouttamisen vaikuttavuutta.

Komissio esittää yleisasetusehdotuksessa ohjelmakaudelle 2021−2027 seitsemälle yhteistyössä hallinnoitavalle rahastolle ja instrumentille yhteisiä sääntöjä. Uuden yleisasetuksen sääntely kattaisi yhteiset varainhoitoa koskevat säännöt Euroopan aluekehitysrahastolle, koheesiorahastolle, Euroopan sosiaalirahastolle sekä meri- ja kalatalousrahastolle, turvapaikka- ja maahanmuuttorahastolle, sisäisen turvallisuuden rahastolle ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan välineelle sekä lisäksi yhteiset säännökset Euroopan aluekehitysrahastolle, koheesiorahastolle, Euroopan sosiaalirahasto plussalle sekä meri- ja kalatalousrahastolle.

Komission ehdotuksen mukaan yhteisesti hallinnoitavien ohjelmien toimien kumppanuussopimus ja ohjelmat valmistellaan ja toteutetaan jokaisessa jäsenvaltiossa kumppanuudessa alueellisten ja paikallisten viranomaisten, sosiaalipartnereiden sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Kumppanuussopimuksessa tulee osoittaa, soveltuviin maakohtaisiin suosituksiin viitaten, miten rahastot ja ohjelmat toteuttavat rahastoille yhteisiä toimintapoliittisia tavoitteita. Kuten kuluvallakin ohjelmakaudella, kumppanuussopimuksen tulee kuvata rahastojen ja ohjelmien välistä koordinaatiota ja täydentävyyttä. Sisäasioiden rahastojen osalta sisällyttäminen kumppanuussopimukseen on uutta, mutta lisännee mahdollisuuksia rahastojen välisten synergioiden löytämiseen ja toisiaan tukevien toimintojen parempaan hyödyntämiseen.

Katja Vänskä-Rajala
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö